

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Flyktingskapet bit för bit

Österlund, Maria

Published in:
Opsis barnkultur

Published: 01/01/2019

Document Version
Accepted author manuscript

Document License
Publisher rights policy

[Link to publication](#)

Please cite the original version:

Österlund, M. (2019). Flyktingskapet bit för bit: Recension av Monika Zaks *Finns det vargar i Sverige?*. *Opsis barnkultur*, (4), 49. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202201147342>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Flyktingskapet bit för bit

Zak, Monica, *Finns det vargar i Sverige?*, Opal, 2019, s. 124.

”Afghanistan har jag alltid med mig. Ibland dyker otäcka minnen från mitt hemland upp när jag inte vill. Som på natten. Eller i skolan. Eller i kön till kassan på HM.” Så inleder Monica Zak sin jagberättelse om den afganska tolvåriga flickan Nadia i *Finns det vargar i Sverige?* Zak, som har ett sextiotital titlar i bagaget, är en av de få som insisterar på en barnlitteratur med vidöppna dörrar till den globala världen. Sedan debuten på 1970-talet har hon gestaltat en rad barn i trångmål, och den här gången skildras hur det är att komma som asylsökande och flykting till Sverige, ur flickperspektiv.

Romanen börjar i ett fyndigt främmandegörande. Nadja tillbringar tid i skogen tillsammans med andra invandrade, för att lära sig att vistas i naturen och för att släppa en eventuell rädsla för skog som hos vissa som invandrat förknippas med våld. Hon har som herdeflicka i sitt hemland burit på en konkret rädsla för vargar, och bokens titel hänvisar inte som en kunde tro till lömska faror i form av sexuellt suspekta våldsmän, utan till faktisk vargrädsla. En annan titel hade gjort att ingången till romanen inte varit missvisande på denna punkt, eftersom det metaforiska lager som antyds inte alls aktiveras i berättelsen. I skogen drabbas Nadia av en panikattack då hon stöter på en schäfer. Hinnan mellan då och nu är florstunn.

Romanen består främst av återberättande på bekostnad av det gestaltade och det gestaltade är rätt schematiskt framskrivet. Hederskulturen med tidiga giftermål för flickor tvingar Nadias familj på flykt för att undvika att hennes syster stenas ihjäl då hon vägrar tvångsgifte. Flykten är olidlig, men skildras ändå med ett filter där de hemskaste erfarenheterna slipas av. Zak är skicklig på att hitta bärande detaljer, som att på restaurang få välja vilken orm som ska tillagas eller känslan av att våga trä på sig sitt första par byxor, om än med en lång klänning ovanpå.

Flickors frihet tematiseras. Att Nadia i Sverige blir populär och fotbollstjärna faller ändå in i en schablon. Det tycks vara så svårt att gestaltas flyktingerfarenheter att de måste balanseras av stora mått av normenligt beteende. På samma sätt blir det sockrade slutet för mycket då både en romans antyds och pappan, som tidigare nekats uppehållstillstånd återförenas med familjen. Att Zak öser ur verkligheten är uppenbart, här finns referenser till existerande föreningar som *Nemaproblema*, en integrationsverksamhet på Lidingö, där två ensamkommande killar som Nadia blir vän med är med som experter på getskötsel. Zak visar på vägar till samförstånd och att romanen är en stark ärendebok råder ingen tvekan om då den avhandlar hur livet före, under och efter flykten från Afghanistan ser ut. Berättelsen om hur det är att gå från en tillvaro som analfabet och getherde till fotbollsspelande tjej i Sverige är viktig. Men en fylligare och mindre belärande utgångspunkt hade fått berättelsen att bränna till mer.